

Problematiek bij het vinden van een stage; de rol van sociaal kapitaal

Hoe verschillen in sociaal kapitaal tussen jongeren met een migratieachtergrond en autochtone jongeren de problematiek bij het vinden van een stage verklaren

Abstract

The objective of this article is to relate the concept of ‘social capital’ to the current issue of finding internships among adolescents in the Netherlands. Earlier research namely found that adolescents with an immigrant background experience more difficulties in finding an internship than their native counterparts. Also, people with an immigrant background tend to have less social capital than their native counterparts, while social networks have proven to be of importance for finding jobs via an informal channel. In the current article, no evidence has been found for the expectation that social capital accounts for the discrepancy in finding internships between adolescents with an immigrant background and native Dutch adolescents. Still, adolescents with an immigrant background appear to score significantly lower on social capital as measured in this research. Also, using (informal) social networks appears to quicken the finding of an internship. From here, it becomes clear that social capital and social networks should be further investigated as theoretical underpinning for current issues of finding internships.

Keywords: *social capital, social networks, internships, equality in education*

Bachelorscriptie Sociologie

Marnik Koekkoek (6262015)

Universiteit Utrecht

Eerste beoordelaar / Begeleider: Eva Jaspers

Tweede beoordelaar: Christian Fang

9 juni 2021

Inleiding

Het idee van een 'meritocratie' wordt breed gesteund in Nederland. Wat men bereikt behoort afhankelijk te zijn van verdienste; een combinatie van inzet en talent. Dit resulteert in baanzekerheid en een verhoogd sociaal aanzien. Zo zou in het onderwijs niemand last moeten ondervinden van een bepaalde afkomst of achtergrond, maar louter beoordeeld moeten worden op prestatie. Op deze manier kan educatie als 'grote gelijkmaker' fungeren voor mensen vanuit alle rangen en standen.

Het meritocratische ideaal lijkt in sommige gevallen echter nog ver weg. In toenemende mate is in het maatschappelijk debat aandacht voor de moeite die jongeren met een migratie-achtergrond ervaren bij het vinden van een stage, voornamelijk in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Hier krijgt 68% van de jongeren zonder migratie-achtergrond in één poging een stage, terwijl dit bij niet-westerse allochtonen op 48% ligt. 33% van de jongeren met een niet-westerse migratie-achtergrond moet vier keer of vaker solliciteren voor een stageplek. Bij autochtone jongeren ligt dit op 14% (Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap (OCW), 2019a).

Dit is een zeer zorgwekkende trend, gezien het grote belang van stages voor het mbo. Hier geldt dat stages een verplicht onderdeel zijn van het curriculum, omdat deze aansluiten op het beroepsgerichte karakter van mbo opleidingen. Stages geven jongeren de kans opgedane kennis in de praktijk te gebruiken in professionele organisaties, hier ervaring op te doen en het sociale netwerk te vergroten (Sociaal Economische Raad (SER), 2019). Dit om na een studie een productieve en duurzame arbeidscarrière aan te gaan. Een ellenlange zoektocht naar een stage en meerdere afwijzingen kan een demotiverende werking hebben op jongeren (SER, 2019). Niet zelden treedt er studievertraging op wanneer het zoeken van een stage lang duurt. Het is daarom cruciaal dat alle leerlingen eenzelfde kans hebben voor het vinden van een stage. Dit geldt in dezelfde mate voor het hoger beroepsonderwijs (hbo), waar stages eveneens een verplicht onderdeel van de studie uitmaken, en jongeren hiermee worden voorbereid op een duurzame arbeidscarrière. Op universiteiten is een stage veelal facultatief, maar het groeiende aantal universitaire studenten die een stage volgt geeft aan dat het ook hier aan belang wint.

De Sociaal Economische Raad (2019) onderkent deze negatieve trends voor jongeren met een migratieachtergrond en stelt dat 'stagediscriminatie op basis van afkomst plaatsvindt'. Het Ministerie van OCW meent dat 'de (vaak onbewuste) discriminatie zich veelal lijkt te richten

op meisjes met een hoofddoek en jongeren waarvan de werkgever het vooroordeel hebben dat ze risicovol zijn' (Ministerie van OCW, 2019). Een derde van de jongeren op het mbo met een Turkse achtergrond zegt moeite te ervaren bij het vinden van een stage door discriminatie. Bij jongeren met een Marokkaanse en jongeren met een Surinaamse achtergrond is dit respectievelijk één op de drie en één op de vier (Klooster et al., 2016). Statistieken over het hbo en de universiteit ontbreken vooralsnog in de literatuur. Deze worden in dit onderzoek meegenomen, waarna gekeken kan worden of dit een niveau-overstijgend probleem is.

Als reactie op eerdere bevindingen heeft het Ministerie van OCW een pilot 'anoniem solliciteren' gestart, om zo te kijken of de naam van de sollicitant doorslaggevend is in een succesvolle aanmelding voor een stageplek. De focus wordt hier dus gelegd op de directe invloed van de afkomst van jongeren. Er wordt verwacht dat dit maakt dat ze meer moeite hebben met het vinden van een stage dan autochtone jongeren.

Een ander punt dat genoemd wordt als reden voor een slechtere onderwijspositie van jongeren met een migratieachtergrond is een verschil in cultureel kapitaal. Jongeren met een migratieachtergrond beschikken in sommige gevallen niet over de benodigde culturele waarden en kennis (bijvoorbeeld taalgebruik) waardoor zij worden uitgesloten (De Koning et al., 2008).

Wat echter mist in de discussie over de moeite die bepaalde groepen ondervinden bij het zoeken naar een stage, is de invloed van 'sociaal kapitaal'. Volgens de definitie van Coleman (1988) bestaat sociaal kapitaal uit hulpbronnen die voortvloeien uit het sociale netwerk dat iemand om zich heen heeft. Of dit een invloed heeft op het vinden van een stage is niet eerder onderzocht in de literatuur.

Het belang van sociaal kapitaal bij de zoektocht naar een baan, een onderwerp dat in lijn ligt met het zoeken naar stages, heeft in de literatuur reeds aandacht gehad. 50% procent van de werkzoekenden maakt gebruik van hun sociale netwerk voor het vinden van een baan (Granovetter, 1995). Volgens Obukhova & Lan (2013) hebben mensen die gebruik maken van hun sociale contacten bij sollicitatie een grotere kans om aangenomen te worden voor een gesprek dan mensen die dit niet doen. Voor deze bevindingen is beargumenteerd dat een 'open' netwerk, met zwakke banden, voornamelijk nuttig is. Deze verschaffen nieuwe, bruikbare informatie die niet bekend is in het eigen netwerk. In dit verband is 'het gaat erom wie je kent, niet wie je bent' een vaak gehoord adagium. Maas (2006) toonde aan dat

Nederlanders met een migratieachtergrond over minder sociaal kapitaal beschikken dan autochtone Nederlanders, waardoor zij een verslechterde arbeidspositie hebben.

Sociaal kapitaal is dus van belang voor het vinden van een baan. De vraag rest of dit voor stages eveneens het geval is. Hierbij wordt een nieuw onderzoekveld betreden, omdat nog niet eerder is gekeken naar het belang van sociaal kapitaal bij de zoektocht naar een stage in Nederlandse vervolgopleidingen. Tot op heden is deze discussie beperkt gebleven tot een kwestie van discriminatie en cultureel kapitaal. Dit onderzoek slaat aan nieuwe theoretische weg in, en draagt daarmee bij aan de zoektocht naar gelijke kansen in het onderwijs.

De volgende onderzoeksvraag zal beantwoord worden: *in hoeverre bepaalt sociaal kapitaal de verschillen in zoektijd naar een stage tussen jongeren met een migratieachtergrond en autochtone jongeren?*

Theoretisch kader

Sociaal kapitaal

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen twee methoden voor het zoeken naar een baan (Behtoui, 2007). Bij het zoeken naar stages is dit niet wezenlijk anders. Allereerst is er de *formele* manier. Dit omvat het reageren op vacatures die gevonden worden via bronnen als de Nationale Stagebank, LinkedIn, websites van werkgevers of een directe sollicitatie bij een potentiële werkgever. Hier wordt geen gebruik gemaakt van een menselijke intermediair. Bij de *informele* manier is dit wel het geval. Een persoon schakelt de hulp in van anderen in het sociale netwerk om aan informatie te komen voor het vinden van een stage. Deze informele wijze wordt daarmee gedefinieerd door een menselijke intermediair. Op deze manier kan het sociale netwerk dus fungeren als *sociaal kapitaal*, een term geïntroduceerd door Bourdieu (1986). Hij stelt dat een bepaalde sociale groep beschikt over hulpmiddelen, bijvoorbeeld steun, informatie en kennis, die collectief gedeeld zijn. Individuen kunnen vervolgens gebruik maken van deze gedeelde hulpbronnen.

Coleman (1988) stelt dat sociaal kapitaal, evenals andere vormen van kapitaal, wordt gedefinieerd door zijn functie; ‘bepaalde doelen kunnen gehaald worden uit de relatie die men heeft met anderen’. Zowel Coleman (1988) en Bourdieu (1986) menen dat mensen hulpmiddelen kunnen verkrijgen uit de relatie met anderen. Zo bezien komt sociaal kapitaal,

in tegenstelling tot cultureel kapitaal, uitsluitend voort uit de relatie met anderen. In de aanwezigheid van relaties met anderen liggen voordelen verscholen.

Individueel investeren in het vormen van een sociaal netwerk, hetgeen kan fungeren als hulpmiddel om een positie op sociale ladder te behalen of te verstevigen (Bourdieu & Richardson, 1986). De mate van investering verschilt per persoon, en het 'volume' van sociaal kapitaal waarvan een individu gebruik kan maken, hangt af van de karakteristieken van het netwerk waarin deze persoon zich bevindt (Bourdieu, 1986).

Het is daarom van belang om de verschillende structuren van sociale netwerken die een persoon om zich heen heeft uiteen te zetten, om zo na te gaan wat voor sociaal netwerk mogelijk kan helpen bij het vinden van een stage, en zich leent voor het vinden van een stage via de *informele* weg.

Structuren van sociale netwerken

Coleman (1995) introduceerde het principe van gesloten netwerken (*closure principle*). Volgens hem zorgt een dicht netwerk, met sterke banden tussen de actoren voor bruikbare informatie en steun, omdat de er onderlinge betrokkenheid heerst, en oprechte interesse is in elkaars zaken. Als voornaamste voordeel van een gesloten structuur noemt Coleman het vertrouwen dat uitgaat van sterke banden in een dicht netwerk, en de normen die hier worden opgelegd. Sterke, niet-diverse netwerken zorgen zo voor een overdracht van cognitieve en sociale eigenschappen die een ontvanger kan inzetten voor bepaalde doeleinden (Coleman, 1995). Op deze manier dragen sociale netwerken bij aan de formering van vaardigheden en kennis die een persoon in kan zetten bij voor bepaalde doeleinden; bijvoorbeeld het behalen van een diploma. Deze netwerken zijn overwegend homogeen van aard, hetgeen inhoudt dat de actoren binnen het netwerk over dezelfde culturele en sociaaleconomische karakteristieken beschikken.

Granovetter (1973) onderzocht de kracht van 'zwakke verbindingen' (*strength of weak ties*). Hij stelde dat mensen in het directe netwerk met een vergelijkbare achtergrond vaak overbodige informatie bezitten die een bepaald persoon reeds heeft. *Structural holes*, degenen die geen deel uitmaken van de kern van een netwerk zijn juist degenen die met nieuwe informatie op de proppen komen. Zij kunnen als brug (*bridging*) fungeren tussen verschillende personen en groepen, en garanderen daarmee een stroom aan nieuwe, bruikbare

informatie (Häuberer, 2011). Op die manier kunnen personen die elkaar kennen via de universiteit bijvoorbeeld helpen bij het vinden van een huurwoning. Een open structuur, met hoge diversiteit is van belang voor het verkrijgen van nieuwe informatie.

Om uit te maken welke van deze twee structuren zich het best leent voor een het zoeken naar een stage, dient gekeken te worden naar de aard van het doel en de hulpmiddelen die hierbij van belang zijn (Lin, 2008). Het doel is hier het vinden van een stage, en het hulpmiddel dat hier van belang is, is informatie die anderen kunnen verschaffen over een mogelijke stageplek. In het ideale geval verloopt deze zoektocht via het sociale netwerk (Klooster et al., 2016) aangezien studenten aangeven het meest tevreden te zijn met stages die zij via deze sociale netwerken hebben gekregen.

Het doel in kwestie vertoont veel overeenkomsten met het zoeken naar een baan. Granovetter (1973) toonde reeds aan dat bij het zoeken naar een baan *zwakke* banden van meer belang zijn dan *sterke* banden. Lin (2002) gaf aan dat sociale netwerken een waardevol hulpmiddel kunnen zijn bij de zoektocht naar een baan. Personen in een sociaal netwerk kunnen namelijk informatie verschaffen over vacatures, en er met referenties voor zorgen dat een persoon eerder wordt aangenomen. Hiervoor geldt eveneens dat een divers netwerk met *zwakke* banden hiervoor het meest bruikbaar is (Lin, 2002).

Gesteld kan worden dat het hebben van een sterk, homogeen sociaal netwerk zoals betoogt door het *closure principle* van belang is voor individuele ontwikkeling en kennis, ook op het gebied van zoeken naar een stage, maar het zorgt er mogelijk voor dat er te weinig nieuwe informatie over mogelijke stages wordt verschaft via de bekende kanalen. Een divers sociaal netwerk met *structural holes* verschaft meer nieuwe, bruikbare informatie waarmee een stage gevonden kan worden. Er wordt daarom verwacht dat deze vorm van een sociaal netwerk het meest relevant is bij het vinden van een stage. In de volgende paragraaf wordt uiteengezet waarom jongeren met een migratieachtergrond minder toegang hebben tot deze vorm van sociaal kapitaal.

Toegang tot sociaal kapitaal

Vooralsnog is duidelijk dat een sociaal netwerk voor sociaal kapitaal kan zorgen, en daarmee als hulpmiddel kan fungeren voor het behalen van een bepaald doel. In het geval van het zoeken naar een stage lijkt een divers netwerk met *zwakke* banden hierbij het beste

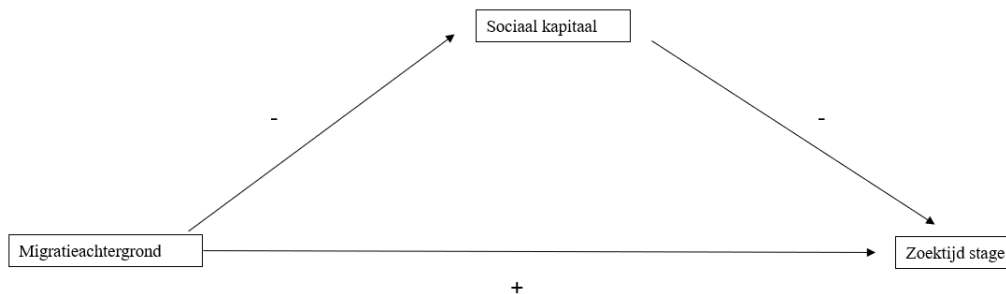
hulpmiddel. De vraag kan echter gesteld worden of jongeren met een migratieachtergrond in dezelfde mate *toegang* hebben tot een divers sociaal netwerk met *zwakke* banden als autochtone jongeren.

De toegang die jongeren hebben tot een sociaal netwerk hangt sterk af van wat McPherson (2001) aanduidt met als het '*homophily principle*'. Mensen prefereren een omgang met anderen die dezelfde zienswijzen en culturele achtergrond hebben, als betoogd door de *social identity theory* (Tajfel, 2010). Hieruit vloeit voort dat mensen een sociaal netwerk om zich heen verzamelen met een hoge mate van homogeniteit. Dit zorgt ervoor dat sociale netwerken homogeniteit vertonen op afkomst. Dit heeft nadelige gevolgen voor jongeren met een migratieachtergrond in Nederland. Informatie over het zoeken naar een stage, het solliciteren naar een vacature en arbeidsmarktgerichte strategieën zijn specifiek voor de een bepaalde arbeidscultuur (Kalter & Kogan, 2006), in dit geval de Nederlandse. Er kan hier een onderscheid gemaakt worden tussen '*country-of-origin*' sociaal kapitaal en '*host-country*' sociaal kapitaal (Kracke & Klug, 2021). Er wordt in de literatuur gesteld dat autochtone bewoners van een land beter bekend zijn met de gebruiken van '*host-country*' dan mensen met een migratieachtergrond, aangezien zij door processen van socialisatie beïnvloed zijn door gebruiken uit het land van herkomst. Wanneer jongeren met een migratieachtergrond een weinig divers netwerk hebben, met een relatief klein aantal autochtone Nederlanders, dan hebben zij minder '*host-country*' sociaal kapitaal. Dit betekent dat zij hun sociale netwerk minder kunnen gebruiken bij de zoektocht naar een stage. Het is een meer 'gesloten' netwerk zoals Coleman dat voorstelt, en minder een open, divers netwerk zoals gedefinieerd door Granovetter. Voor autochtone jongeren is het daarentegen aannemelijk dat een netwerk met homogeniteit op basis van afkomst niet problematisch is. Dit omdat een netwerk van autochtonen '*host-country*' sociaal kapitaal oplevert. Dit kunnen zij vervolgens inzetten bij het zoeken naar een stage. Op deze manier ontstaat er een ongelijke verdeling van sociaal kapitaal bij jongeren met een migratieachtergrond in vergelijking met autochtone jongeren.

Hieruit volgt de verwachting dat jongeren met een migratieachtergrond over minder relevant sociaal kapitaal beschikken dan autochtone jongeren. Dit maakt dat ze langer moeten zoeken naar een stageplek dan autochtone jongeren. Naarmate een jongere met een migratieachtergrond over meer sociaal kapitaal beschikt, zal het meer verschillende '*host-country*' banden opdoen die nieuwe informatie en hulpmiddelen bezitten, die ingezet kunnen worden bij het zoeken naar een stage. Als dit het geval is, wordt verwacht dat de zoektijd naar een stage afneemt.. In onderstaande figuur (1) is inzichtelijk gemaakt hoe verwacht wordt dat

sociaal kapitaal deze relatie tussen migratieachtergrond en zoektijd naar een stage beïnvloedt. Tijdens de analyses zullen de hier geïllustreerde relaties aan een statistische toets worden onderworpen.

Figuur 1. Grafische weergave tussen relatie migratieachtergrond, sociaal kapitaal en zoektijd naar een stage.

De hypothesen die getoetst worden om deze theoretische veronderstellingen te achterhalen, luiden als volgt:

I: Jongeren met een migratieachtergrond zoeken langer naar een stageplek dan autochtone jongeren.

II: jongeren met een migratieachtergrond beschikken over minder sociaal kapitaal dan autochtone jongeren

III: Naarmate men over meer sociaal kapitaal beschikt, vermindert de zoektijd naar een stage

IV: Het verschil in zoektijd naar een stage tussen jongeren met een migratieachtergrond en autochtone jongeren kan verklaard worden door het verschil in sociaal kapitaal

Methodologie

Databeschrijving

Om een antwoord te formuleren op de onderzoeksvraag zal een kwantitatieve data-analyse worden uitgevoerd. De data die hierbij gebruikt wordt komt voort uit het survey-project ‘*Children of Immigrants Longitudinal Survey in Four European countries (CILS4EU)*. In dit longitudinaal onderzoek zijn jongeren en hun ouders uit Groot-Brittannië, Duitsland, Zweden en Nederland in zeven *waves* bevraagd over thema’s als structurele integratie, sociale

integratie en culturele integratie (Kalter et al., 2013). Er wordt nadrukkelijk ingegaan op de intergenerationele integratie van jongeren met een migratieachtergrond.

Respondenten van 14 jaar (3de klas middelbare school) zijn in de eerste *wave* willekeurig geselecteerd door een gestratificeerde steekproef van scholen. Hiervoor zijn scholen gerandomiseerd benaderd. Door de steekproef te trekken via scholen, werd het mogelijk om een situatie te schetsen van de context waarin leerlingen opgroeien, en hierbij een beeld te krijgen van interetnisch contact tussen jongeren (Kalter et al., 2013). Om te waarborgen dat voldoende jongeren met een migratieachtergrond in de steekproef terechtkwamen, werden scholen met een hoge proportie van jongeren met een migratieachtergrond relatief meer geselecteerd dan scholen waarin dit niet het geval was. Uiteindelijk was het aandeel van jongeren met een migratieachtergrond een derde van het totaal. De dekking van de doelpopulatie werd bemoeilijkt door non-respons of weigering van scholen, uitsluiting van te kleine scholen en uitsluiting van studenten die niet in staat waren mee te doen aan de survey. Toch is de dekking van de doelpopulatie in Nederland (CILS-NL) uitgekomen op 100% (Kalter et al., 2013). De totale populatie van in Nederland bevraagde jongeren bedroeg $N = 5971$ na het samenvoegen van data uit *waves* 1, 6 en 7. Van deze data is vervolgens een selectie gemaakt op basis van methodologische overwegingen en operationalisaties van concepten. De totale N is hierdoor aanzienlijk verminderd. Dit is voornamelijk het gevolg van het geringe aantal respondenten in de dataset die een stage hebben gevolgd. Dit aantal betreft in totaal 454. Alle andere respondenten werden vervolgens uitgesloten, en niet meegenomen in verdere analyses. Sommige respondenten die weliswaar een stage gevolgd hebben, hadden een ongeldige (missende) waarde op een van de andere variabelen. Zo hebben sommige respondenten geen antwoord gegeven op een of meer van de vragen die het concept 'sociaal kapitaal' meten, of is niet bekend wat het opleidingsniveau van de ouders is. Dit heeft uiteindelijk geleid tot onderzoekspopulatie van $N = 398$.

Operationalisaties

Onafhankelijke variabele: migratieachtergrond

De respondenten kregen in de eerste *wave* de vraag of zij in Nederland zijn geboren. Deze vraag werd eveneens gevraagd over de biologische ouders van de respondent. Wanneer bleek dat minimaal één van de ouders in een ander land geboren is dan Nederland, ofwel de

respondent in een ander land dan Nederland, werd de respondent gecategoriseerd als ‘jongere met een migratieachtergrond’, waar deze de waarde ‘1’ kreeg. Als respondenten zelf, en eveneens de ouders in Nederland zijn geboren werden ze gecategoriseerd als ‘autochtoon’ met de waarde ‘0’.

Afhankelijke variabele: zoektijd naar stage

In wave 7 is de respondenten gevraagd of zij een stage volgden op het mbo, hbo of de universiteit. Vervolgens is hen gevraagd naar het moment dat zij begonnen zijn met het zoeken naar deze stage, en het moment dat zij deze hadden gevonden. De variabele ‘zoektijd stage’ is gevormd door het verschil tussen beide meetmomenten te berekenen. Vervolgens is dit verschil weergegeven als ‘zoektijd stage in weken’. Na deze berekening kregen 24 respondenten een negatieve waarde. Deze druist in tegen de causaliteit, en worden daarom verwijderd van de analyses. Vier respondenten vertoonden een zoektocht van 869 weken. Deze werden eveneens niet meegenomen in de analyses, omdat deze als extreme waarde gezien kan worden (Z -score > 3). Zoals te zien in tabel 1 is het aantal jongeren dat een stage volgt vrij klein in vergelijking met het totale aantal jongeren dat bevraagd is in de survey. Dit komt doordat de survey eerder gevolgd stages buiten beschouwing laat. Het gaat slechts over de respondenten die op het moment van survey-afname een stage volgden. Data over respondenten die in een eerder stadium een stage volgden is om deze reden niet voorhanden. Ook is een stage op universiteiten vaak geen verplichting, maar een optie. Studenten in deze groep vallen dus veelal buiten de onderzoekspopulatie.

Mediërende variabele: sociaal kapitaal

Om te kijken of sociaal kapitaal van belang was voor het vinden van een stage zijn uit de survey vijf vragen geselecteerd. Deze vragen zijn indicatief voor sociaal kapitaal. Zo werd in 4 vergelijkbare vragen de vraag gesteld: ‘hoeveel mensen ken je persoonlijk die advocaat zijn / professor zijn / een eigen bedrijf hebben / een villa hebben?’ Eveneens werd de vraag gesteld: ‘hoeveel van je vrienden hebben een Nederlandse achtergrond?’ Zoals in het theoretisch kader gesteld, wordt verwacht dat het nuttig om een sociaal netwerk te onderhouden waar autochtone Nederlanders deel van uitmaken. Deze vijf vragen zijn vervolgens samengevoegd tot een schaal lopend van 1 tot 5, waar een hogere waarde wordt aangeduid als een hogere mate van sociaal kapitaal.

Controlevariabelen

Aanwenden netwerk voor zoeken stage

Als eerste controlevariabele wordt bekeken hoe vaak respondenten gebruik hebben gemaakt van het sociale netwerk bij het vinden van een stage. Er werd ze de vraag gesteld; ‘Hoe heb je gezocht naar deze stage?’ Als hier een persoon uit het *informele* sociale netwerk wordt genoemd, bijvoorbeeld een vriend, kennis, collega of familielid wordt dit gemarkeerd als ‘heeft sociaal netwerk aangewend voor zoeken stage’, met de waarde ‘1’. Wanneer dit niet het geval is, en de respondent de stage zelf gevonden had, werd dit gecategoriseerd als ‘heeft stage zelf gevonden’, met de waarde ‘0’. Mogelijk bepaalt het al dan niet aanwenden van het netwerk hoe snel iemand een stage heeft gevonden. Dit kan het belang van sociale netwerken onderstrepen, wanneer blijkt dat jongeren over het algemeen eerder een stage vinden wanneer zij gebruik maken van hun netwerk.

Opleidingsniveau ouders

In de analyse-modellen zal opleidingsniveau van ouders eveneens worden meegenomen als controlevariabele. Eerder onderzoek wees uit dat ouders van grote invloed zijn op schoolprestaties van jongeren (Doepke & Zilibotti, 2019., Egalite, 2016., Israel et al., 2001). Het is daarmee aannemelijk dat zij het succes van zoeken naar een stage (mede) bepalen. Hoger opgeleide ouders kunnen jongeren mogelijk beter begeleiden in het proces van zoeken naar een stage dan lager opgeleide ouders. Over het algemeen voorzien zij daarnaast in een meer divers en groter netwerk dan lager opgeleide ouders (Andersson, 2012). In de eerste wave is jongeren gevraagd naar het opleidingsniveau van zowel hun biologische vader als hun moeder. Er is ze gevraagd of ze primair onderwijs, secundair onderwijs en universitair onderwijs hebben afgerond. Ouders waarvan de hoogst behaalde opleiding primair onderwijs dan wel secundair onderwijs is, kregen de waarde ‘0’. Als minimaal één van beide ouders universitair onderwijs afgerond heeft, krijgt deze de waarde ‘1’ toegekend.

Vrouw

Onderzoekt toont aan dat vrouwen niet zelden langer moeten zoeken naar een baan dan mannen (Kunze & Troske, 2012). Het is daarom van belang deze variabele toe te voegen als derde controlevariabele, gezien de vergelijkbare aard van het zoeken naar een baan en het zoeken naar een stage. Mogelijk biedt dit deels een verklaring voor het gevonden verschil in

lengte van zoektocht naar een stage. Vrouwen krijgen in deze dummy-variabele de waarde '1' toegekend, mannen de waarde '0'.

Beschrijvende statistiek

Tabel 1 laat de beschrijvende statistieken van de variabelen zien zoals deze zijn gemeten na de operationalisaties. De populatie, aangegeven met N, is constant voor de genoemde variabelen met N = 398. De minimale en maximale waarde van de variabelen is eveneens gegeven. Voor de nominale variabelen duidt de proportie op de hoeveelheid respondenten van de twee gemeten groepen in de steekproef zitten, waar dit bij de interval en ratio variabelen een gemiddelde is. Bij de laatste groep is eveneens een standaarddeviatie vermeldt.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken

<i>Variabele</i>	<i>N</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>	<i>Gem./Prop.</i>	<i>S.d.</i>
Migratieachtergrond	398	0	1	.166	
Lengte zoektocht stage in weken	398	0	121	14,280	14,530
Sociaal kapitaal score	398	1	5	2,083	0,432
Aanwenden netwerk	398	0	1	.420	
Opleidingsniveau ouders	398	0	1	.163	
Vrouw	398	0	1	.299	

Data-analyse

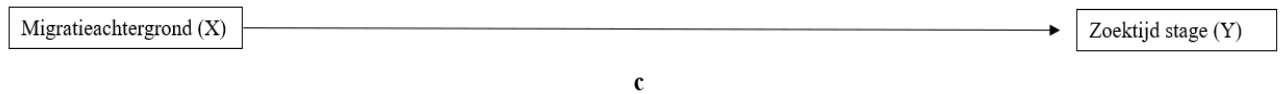
Hayes' Process Analysis

Voor het toetsen van de hypothesen zijn in het statistisch computerprogramma SPSS 26 (*Statistical Package for the Social Sciences*) regressieanalyses uitgevoerd om een 'simpel mediatiemodel' (*simple mediation model*) te schatten. Een mediatiemodel sluit aan op dit onderzoek, aangezien uit de hypothesen volgt dat 'sociaal kapitaal' (M) een procesvariabele is die de relatie tussen migratieachtergrond (X) en de zoektijd naar een stage (Y) (deels) kan bepalen. Daarmee 'mediateert' 'sociaal kapitaal' het directe effect van migratieachtergrond op zoektijd naar een stage.

De conventionele manier van het schatten van een mediatiemodel deelt de analyse op in vier stappen (Baron & Kenny, 1986). Iedere 'pijl' in het padmodel (figuur 3) wordt afzonderlijk onderworpen aan een regressieanalyse, waarna kan worden opgemaakt of bij toevoeging van een mediatievariabele het totale effect van de onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabele veranderingen vertoont. Een nadeel van deze analysemethode is dat niet gekeken kan worden naar de significantie van het totale, indirecte effect van X op Y via M (Preacher & Hayes, 2004). Om deze reden wordt voor het schatten van het mediatiemodel gebruik gemaakt van Hayes Process Analysis (V3.5.3, model 4), die als extensie is toegevoegd aan SPSS. Met Hayes' methode wordt doormiddel van *bootstrapping* een simulatie (*re-sampling*) gemaakt van 5000 hypothetische, willekeurige onderzoekspopulaties op basis van de huidige onderzoekspopulatie (N = 398). Het totale, indirecte effect van X op Y via M wordt hier inzichtelijk gemaakt door betrouwbaarheidsintervallen (CI 95%) op basis van de 'gebootstrapte' waarden. De andere stappen zijn vergelijkbaar met die van een lineaire regressieanalyse volgens de methode van Baron & Kenny (1986) (Hayes, 2009).

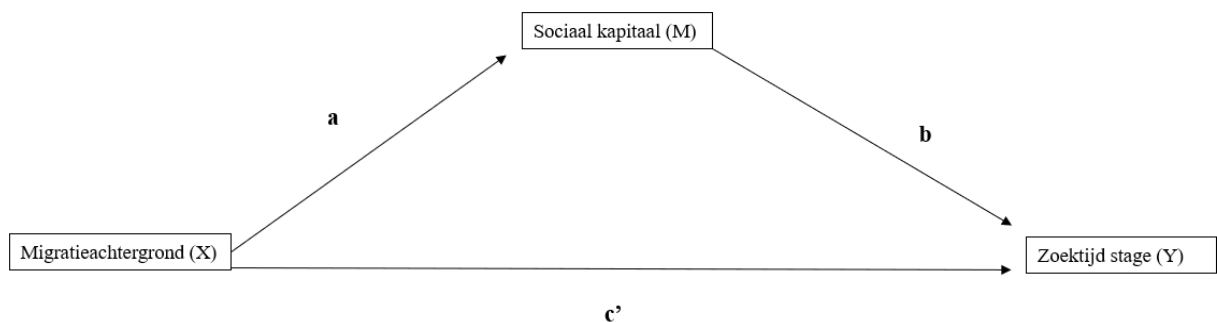
In model 1 (tabel 2.1) wordt tijdens de eerste stap gekeken naar het totale effect tussen de variabelen migratieachtergrond (X) en zoektijd naar stage (Y). Zo kan besloten worden of jongeren met een migratieachtergrond daadwerkelijk langer zoeken naar een stage dan autochtone jongeren. In figuur 2 is dit padmodel aangeduid met c. Dit directe effect wordt getoetst zonder de mediërende variabele M.

Figuur 2. Grafische weergave van het totale effect tussen migratieachtergrond (X) en zoektijd stage (Y), aangeduid met c.

Tijdens de tweede stap wordt het directe effect tussen migratieachtergrond (X) en sociaal kapitaal (M) onderzocht, zonder tussenkomst van een andere variabele. In figuur 2, de grafische weergave van het mediatiemodel, wordt dit directe effect aangeduid met de letter a. In de derde stap wordt gekeken naar het effect van sociaal kapitaal (M) op zoektijd stage (Y), gecontroleerd voor migratieachtergrond (X). Hier wordt de mediatorvariabele (M) beschouwd als onafhankelijke variabele. In het onderstaande figuur (3) is dit pad aangeduid met de letter b. Het directe effect van migratieachtergrond (X) op zoektijd stage (Y) via de mediatorvariabele sociaal kapitaal (M) wordt als laatste aan een statistische analyse onderworpen, deze is aangegeven met de letter c'. Dit levert met Hayes' methode een significantieniveau op van het *indirecte* effect van het padmodel, het product van $a*b$ (ook wel; $a*b = c - c'$).

Figuur 3. Grafische weergave mediatiemodel (model 1). Het directe effect, aangeduid met c'. Het product van a en b bepaalt het indirecte effect van X op Y via M.

Controlevariabelen

In model 2 (tabel 2.2) worden de controlevariabelen 'geslacht', 'aanwenden netwerk' en 'opleidingsniveau ouders' toegevoegd aan Hayes' Process Analysis. Zoals eerder betoogd is de verwachting dat deze controlevariabelen invloed hebben op de relatie tussen migratieachtergrond (X) en lengte van zoektocht naar stage (Y). Er wordt hier gekeken naar

het padmodel c', het directe effect van X op Y, gecontroleerd voor mediatievariabele M, en de controlevariabelen. Naar het indirecte effect van de controlevariabelen op de mediatievariabele wordt niet gekeken, omdat over het effect van de controlevariabelen op M in eerder stadium geen uitspraken zijn gedaan. Door de kijken naar de afzonderlijke significantieniveaus van de controlevariabelen kan in model 2 worden nagegaan in hoeverre de controlevariabelen de zoektijd naar een stage bepalen.

Resultaten

Model 1

Jongeren met een migratieachtergrond zoeken volgens het eerste model (Tabel 2.1.) (pad c) *korter* naar een stage dan autochtone jongeren. Dit gevonden verschil is echter niet statistisch significant ($b = -2,238$, $SD = 1.958$, $t = -1,144$, $p = .254$, $CI95\% [-6.087, 1.610]$). Hiermee wordt de eerste hypothese verworpen. Wel blijkt uit de analyse dat jongeren met een migratieachtergrond over significant minder sociaal kapitaal beschikken dan autochtone jongeren (pad a), hetgeen de tweede hypothese bevestigt ($b = -0,237$, $SD = 0,057$, $t = -4,163$, $p < .001$, $CI95\% [-0,350, -0,125]$). Pad b is daarentegen niet statistisch significant ($b = 0.043$, $SD = 1.727$, $t = 0,025$, $p = .980$, $CI95\% [-3,353, 3,438]$). Dit betekent dat de invloed van sociaal kapitaal op de zoektijd naar een stage daarmee niet bewezen is, waardoor de derde hypothese wordt weerlegt. Het directe effect (X op Y via M) van het eerste model (pad c') is evenmin significant. Jongeren met een migratieachtergrond zoeken niet significant *korter* naar een stage dan autochtone jongeren ($b = -2,228$, $SD = 2.002$, $t = -1,113$, $p = .267$, $CI95\% [-6,165, 1,708]$). Het indirecte effect van X op Y (via M) staat gelijk aan $ab = c (-2,238) - c' (-2,228) = -0,010$. Dit indirecte effect is niet statistisch significant ($BootSD = 0,340$, $BootCI95\% [-0,704, 0,709]$), omdat het betrouwbaarheidsinterval binnen de waarde '0' valt. De predictoren in dit model, migratieachtergrond en sociaal kapitaal, zorgen voor .003 van de verklaarde variantie (R^2), hoewel dit niet statistisch significant is ($F(2, 395) = 0,652$, $p = .521$). De vierde hypothese, waar dit mediamodel werd geopperd, wordt daarmee verworpen. Het verschil in zoektijd naar stage voor jongeren met een migratieachtergrond en autochtone jongeren wordt niet verklaard (gemedieerd) door verschillen in sociaal kapitaal.

Tabel 2.1 (model 1) Geschat mediatiemodel

Pad (variabelen)	b	SD	T	p-waarde	CI95%
c (x > y)					
lengte zoektijd stage	14,648				
migratieachtergrond	-2,238	1,958	-1,144	.254	[-6,087, 1,610]
a (x > m)					
sociaal kapitaal	2,122				
migratieachtergrond	-0,237***	0,057	-4,163	< .001	[-0,350, -0,125]
b (m > y)					
lengte zoektijd stage	14,557				
sociaal kapitaal	0,043	1,727	0,025	.980	[-3,353, 3,438]
c' (x > y)					
lengte zoektijd stage	14,557				
migratieachtergrond	2,228	2,002	-1,113	.266	[-6,165, 1,709]
a*b (indirect, bootstrap)	-0,010	0,340			[-0,704, 0,709]
R ²	0,003				
F (2, 395)	0,652			.521	

*P < .05, **P < .01, ***P < .001

Model 2

Uit model 2 (tabel 2.2.) volgt, na toevoeging van de controlevariabelen, dat migratieachtergrond geen statistisch significant effect heeft op de lengte van zoektijd naar een stage ($b = -2,214$, $SD = 2,024$, $t = -1,094$, $p = .275$, $CI95\% [-6,193, 1,764]$). Sociaal kapitaal heeft hier evenmin een statistisch significant effect op de lengte van zoektijd naar een stage ($b = -0,192$, $SD = 1,738$, $t = -0,111$, $p = .912$, $CI95\% [-3,609, 3,224]$). De controlevariabele ‘vrouw’ speelt geen significante rol in verklaren van de verschillen in lengte van zoektijd naar een stage ($b = -0,564$, $SD = 1,588$, $t = -0,355$, $p = .723$, $CI95\% [-3,687, 2,559]$). Dit is wel het

geval voor de controlevariabele ‘netwerk aanwenden’. Hieruit blijkt namelijk dat mensen die gebruik hebben gemaakt van hun directe netwerk voor het vinden van een stage significant minder lang zoeken naar een stage dan mensen die dit niet doen ($b = -4,078$, $SD = 1,471$, $t = -2,773$, $p = .006$, $CI95\% [-6,970, -1,187]$). Het model heeft een hogere verklaarde variante dan het eerste model ($R^2 = 0,025$), al is deze, net als het eerste model, niet statistisch significant ($F(5, 392) = 1,989$, $p = .079$).

Tabel 2.2 (model 2) Geschat direct effect $x > y$ (pad c’) met controlevariabelen

Variabelen	b	SD	T	p-waarde	CI95%
Lengte zoektocht (constante)	16,870***	4,046	4,170	< .001	[8,916, 24,825]
Migratieachtergrond	-2,214	2,024	-1,094	.275	[-6,193, 1,764]
Sociaal kapitaal	-0,192	1,738	-0,111	.912	[-3,609, 3,224]
vrouw	-0,564	1,588	-0,355	.723	[-3,687, 2,559]
Aanwenden netwerk	-4,078**	1,471	-2,773	.006	[-6,970, -1,187]
Opleidingsniveau ouders	1,720	2,000	0,860	.390	[-2,213, 5,652]
R ²	0.025				
F (5, 392)	1,989			.079	

*P < .05, **P < .01, ***P < .001

Conclusie

In dit onderzoek is getracht een antwoord te geven op de onderzoeksvraag: *in hoeverre bepaalt sociaal kapitaal de verschillen in zoektijd naar een stage tussen jongeren met een migratieachtergrond en autochtone jongeren?* Waar uit eerder onderzoek is gebleken dat jongeren met een migratieachtergrond meer moeite ervaren bij het zoeken naar een stage, is dit onderzoek een nieuw pad ingeslagen door het concept sociaal kapitaal te relateren aan deze kwestie.

Voor het formuleren van een antwoord op de onderzoeksvraag zijn vier hypothesen getoetst aan de hand van een mediatiemodel met Hayes’ Process Analysis. De eerste verwachting die werd uitgesproken was dat jongeren met een migratieachtergrond langer zoeken naar een stage dan autochtone jongeren. Hier is echter geen bewijs voor gevonden. Jongeren met een

migratieachtergrond zoeken, in tegenstelling tot bevindingen in eerdere onderzoeken, niet langer naar een stage dan autochtone jongeren. Hypothese I is daarmee weerlegd.

Vervolgens is gekeken of jongeren met een migratieachtergrond over minder sociaal kapitaal beschikken dan autochtone jongeren, zoals betoogd in hypothese II. Dit werd bevestigd na uitvoering van de data-analyse. Jongeren met een migratieachtergrond scoren aanzienlijk lager op deze meting van sociaal kapitaal dan autochtone jongeren.

In hypothese III werd verwacht dat de zoektijd naar een stage wordt bepaald door de mate waarin sociaal kapitaal aanwezig is bij een persoon. Deze verwachting wordt echter niet ondersteund door de resultaten. De invloed van sociaal kapitaal op de zoektijd naar een stage lijkt daarmee niet aanwezig.

Hypothese IV, waar de verwachting werd uitgesproken dat jongeren met een migratieachtergrond langer zoeken naar een stage dan autochtone jongeren door de invloed van sociaal kapitaal, vindt eveneens geen bevestiging. Daarom kan uit voorgaande hypothesen, en het ontbreken van significante verklaarde variantie van het mediatiemodel, worden opgemaakt dat het (niet gevonden) verschil in zoektijd tussen de twee groepen niet wordt bepaald door sociaal kapitaal.

Theoretische implicaties

Uit eerdere theoretische bevindingen van Granovetter (1973) over het belang van sociaal kapitaal doormiddel van zwakke banden voor het vinden van een baan, werd de verwachting opgesteld dat dit eveneens van belang is voor het vinden van een stage. Deze theoretische onderbouwing lijkt echter niet toepasbaar op deze kwestie nu is gebleken dat sociaal kapitaal de zoektijd naar een stage niet aantoonbaar beïnvloedt. Mogelijk is hier sprake van andere mechanismen die de verschillen tussen zoektijd naar een stage kunnen bepalen.

Wel bleek dat jongeren gebruikmakend van het sociale netwerk bij het vinden van een stage, dus via een *informeel* kanaal, sneller een stage vonden dan jongeren die dit niet deden. Dit betrof weliswaar geen hypothese, maar het laat desalniettemin zien dat het sociale netwerk van belang kan zijn bij processen in het maatschappelijk veld, zoals het zoeken naar een stage. Dit is in lijn met wat eerdere bevindingen van Lin (2002) en Klooster et al (2016) over het belang van sociale netwerken als maatschappelijk hulpmiddel. Mogelijk is het *closure principle* zoals uitgelegd door Coleman (1995) meer van belang bij het zoeken naar stages dan eerder beredeneerd. Mensen die dicht bij de stage-zoeker staan lijken, zo blijkt uit de resultaten, goed in staat de stagezoeker te helpen bij het vinden van een stage. Het is daarom

voorbarig om, na verwerping van de *zwakke banden* argumentatie, te concluderen dat sociaal kapitaal geenszins van belang is bij het zoeken naar een stage.

Het verwachte verschil in *toegang* tot sociaal kapitaal tussen jongeren met een migratieachtergrond en autochtone jongeren, met als theoretische onderbouwing het *homophily principle*, werd wel gevonden. Een ‘clustering’ van sociaal kapitaal zoals McPherson (2001) dat voorstelde lijkt hier aanwezig te zijn, aangetoond door de ongelijke verdeling van sociaal kapitaal tussen jongeren met een migratieachtergrond en autochtone jongeren. Hoewel niet gevonden werd dat dit het verschil in zoektijd naar een stage tussen jongeren met een migratieachtergrond en autochtone jongeren bepaald, is dit toch een zorgwekkende bevinding die nadelige gevolgen kan hebben voor jongeren met een migratieachtergrond.

Discussie

De bevinding dat jongeren met een migratieachtergrond niet langer zoeken naar een stage dan autochtone jongeren is een eerste punt dat aandacht verdient. Eerdere onderzoeken vonden dit verband namelijk wel (Klooster et al., 2016, Ministerie van OCW, 2019). Deze onderzoeken richtten zich echter alleen op jongeren op het mbo. In dit onderzoek zijn ook respondenten meegenomen die op het hbo of de universiteit een stage hebben gevolgd. Het is daarom mogelijk dat de geschetste problematiek op het mbo zich niet of nauwelijks voordoet op het hoger onderwijs, waardoor de resultaten tegenstellingen vertonen met eerdere bevindingen. Een andere mogelijke verklaring voor deze opmerkelijke bevinding zou de onderzoekspopulatie kunnen zijn. Door methodologische keuzes en beschikbaarheid van data over dit onderwerp is de onderzoekspopulatie vermindert van $N = 5971$ (originele dataset) naar $N = 398$. Mogelijk is deze groep van 398 niet representatief voor de gehele populatie van jongeren die een stage zoekt in Nederland, en zijn de resultaten hierom niet te generaliseren.

Ook is het niet ondenkbaar dat de afhankelijke variabele, zoektijd naar een stage, een vertekend beeld geeft van de daadwerkelijke situatie. Hier is het verschil tussen het begin van de zoektocht naar een stage, en het vinden van de daadwerkelijke stage als maat genomen. Deze maat bevat onvolledigheden. Zo wordt niet meegenomen hoe intensief een persoon zocht naar een stage gedurende deze periode. Ook is niet meegenomen hoe vaak een persoon een afwijzing ontving na een sollicitatie, of niet uitgenodigd werd voor een gesprek. Deze informatie zou meer inzicht geven in mogelijke problematiek rondom dit onderwerp dan alleen de zoektijd naar een stage.

Zoals gesteld in de conclusie kan uit de data worden opgemaakt dat jongeren die gebruik maken van hun directe sociale netwerk sneller een stage vinden dan jongeren die dit niet doen. Over deze variabele ('aanwenden netwerk') is in het theoretisch kader niet gerept, omdat deze is opgenomen als controlevariabele. De keuze om dit te doen is echter te betwisten. Wanneer een hypothese opgesteld zou zijn over dit verband, met theoretische onderbouwing, zou het inzichtelijker kunnen worden gemaakt waarom het aanwenden van het sociale netwerk voor het vinden van een stage gunstig en wellicht noodzakelijk is. Twee uiteenlopende motieven kunnen worden bedacht voor het inzetten van het sociale netwerk voor het vinden van een stage. De eerste betreft dat jongeren met veel sociaal kapitaal eerder het sociale netwerk inzetten, omdat deze over relevante informatie beschikken. Hier kan gedacht worden aan een situatie waarbij een ouder een kind voorstelt aan een kennis met een eigen bedrijf. Jongeren met een migratieachtergrond gebruiken het sociale netwerk volgens deze redenering minder bij het zoeken naar een stage, omdat zij over het algemeen over minder sociaal kapitaal beschikken. Een ander motief voor het gebruikmaken van het sociale netwerk staat hier haaks op; jongeren met een migratieachtergrond maken juist wél gebruik van het sociale netwerk omdat zij via formele kanalen al dan niet door achterstelling en discriminatie moeilijk aan een stage kunnen komen. Het dichte netwerk om deze jongeren heen (familie, vrienden) kan hierbij een uitkomst bieden bij het vinden van een stageplek binnen het sociale netwerk. Redeneringen omtrent het 'aanwenden van het sociale netwerk' zouden daarom een plaats in het theoretisch kader verdienen, inclusief het opstellen en toetsen van hypothesen.

De meting van het concept 'sociaal kapitaal' verdient eveneens nadere toelichting en discussie. Over het begrip sociaal kapitaal bestaat in het academisch debat enige discussie. Zo is er geen consensus over de definitie van het begrip, en evenmin over wanneer men beschikt over 'gunstig' sociaal kapitaal (Putnam, 2001). Operationalisering van dit concept is daarom complex en ambigu (Cattell, 2001), zo bleek ook in dit onderzoek. In de dataset waar in dit onderzoek gebruik van is gemaakt, zijn een aantal vragen opgenomen die grijpen op dit onderwerp, zoals toegelicht in het hoofdstuk 'methodologie'. Toch rest de vraag of dit een accurate meting is van 'sociaal kapitaal'. De vragen die zijn samengevoegd tot de gebruikte *schaal* van sociaal kapitaal geven wellicht een indicatie van de aanwezigheid van sociaal kapitaal, maar meerdere dimensies zijn hier niet meegenomen. Hierbij kan gedacht worden aan de hoeveelheid contact een persoon heeft met anderen, de mate van intensiteit van dit contact en de onderlinge verbondenheid van contacten en lidmaatschap van een club of

vereniging, die allen zorgen voor een bepaalde mate van sociaal kapitaal (Putnam, 2001). Resultaten omtrent sociaal kapitaal zouden wellicht betrouwbaarder en veelzeggender zijn er een bredere en meer heldere definitie zou worden gehanteerd dan nu het geval is.

Hoewel de meting van de sociaal kapitaal bedenkelijk is, en de bevindingen over het verschil in zoektijd naar een stage tussen jongeren met een migratieachtergrond anders zijn dan verwacht, biedt deze methode van analyse een interessant uitgangspunt in dit academisch veld. Waar in de huidige maatschappelijke en wetenschappelijke debatten veel aandacht uitgaat naar de negatieve invloed van afkomst in het maatschappelijke veld op basis van discriminatie, laat dit huidige onderzoek zien dat er een verschil bestaat in sociaal kapitaal tussen verschillende groepen. Dit heeft geen discriminatoir motief, maar is het resultaat van ongelijke verdeling en clustering van hulpmiddelen.

Aanbevelingen vervolgonderzoek

De resultaten van dit onderzoek bevestigen het belang van sociaal kapitaal voor het vinden van een stage niet. Toch is het van belang dit nader te onderzoeken, aangezien er wel sprake lijkt te zijn van een ongelijke verdeling van sociaal kapitaal. Daarom zou vervolgonderzoek werk moeten maken van een grotere pool van jongeren die een stage zoekt, en meer dimensies van het concept 'sociaal kapitaal' bevraagd moeten worden in een survey. Op deze manier zou de onderzoekspopulatie aan betrouwbaarheid kunnen winnen, wat de stap naar generaliserende uitspraken mogelijk maakt. Wanneer het concept sociaal kapitaal op een meer valide manier wordt gemeten, zouden de resultaten ons meer inzicht kunnen geven over dit onderwerp. Ook zou de meting van de afhankelijke variabele op een meer volledige manier moeten gebeuren, zoals besproken in de discussie.

Daarnaast is het belang van sociale netwerksites in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Toch bepaalt dit in toenemende mate het sociale leven van mensen, en jongeren in het bijzonder. Zo kunnen sociale netwerksites als Facebook en LinkedIn als hulpmiddel worden ingezet bij het vinden van een baan, en het in contact komen met anderen (McCabe, 2017, Ellison, 2007). Mogelijk speelt het sociale netwerk dat een persoon onderhoudt via sociale netwerksites als LinkedIn ook een rol bij vinden van een stage. Vervolgonderzoek zou zich daarom kunnen richten op de invloed van het gebruik van sociale netwerksites op het vinden van een stage. Zo kan onderzocht worden of de invloed van *informele* netwerken afneemt door de aanwezigheid van sociale netwerksites.

Concluderend kan gesteld worden dat dit onderzoek geen sluitend bewijs ziet voor de opgestelde hypothesen. Toch is het concept ‘sociaal kapitaal’ een belangrijk theoretisch uitgangspunt bij vervolgonderzoek omtrent het zoeken van stages, om zodoende de kansengelijkheid in het onderwijs in het oog te houden en te bevorderen.

Referenties

- Andersson, M. A. (2012). Dispositional optimism and the emergence of social network diversity. *The sociological quarterly*, 53(1), 92-115.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, 51(6), 1173.
- Behtoui, A. (2007). The distribution and return of social capital: Evidence from Sweden. *European Societies*, 9(3), 383-407.
- Bourdieu, P., & Richardson, J. G. (1986). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. The forms of capital, 241, 258.
- Cattell, V. (2001). Poor people, poor places, and poor health: the mediating role of social networks and social capital. *Social science & medicine*, 52(10), 1501-1516.
- CILS4EU. 2016. *Children of Immigrants Longitudinal Survey in Four European Countries*. Technical Report. Wave 1 – 2010/2011, v1.2.0. Mannheim: Mannheim University.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American journal of sociology*, 94, S95-S120.
- Coleman, J. S. (1995). *Foundations of social theory*. Harvard university press.
- De Koning, J., Gravesteyn-Ligthelm, J., & Tanis, O. (2008). *Wat bepaalt succes van allochtonen op de arbeidsmarkt?*. Rotterdam: SEOR/EUR.
- Doepke, M., & Zilibotti, F. (2019). *Love, Money, & Parenting*.
- Egalite, A. J. (2016). How family background influences student achievement: Can schools narrow the gap? *Education Next*, 16(2), 71–78.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook “friends:” Social capital and college students’ use of online social network sites. *Journal of computer-mediated communication*, 12(4), 1143-1168.
- Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American journal of sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Granovetter, M. (1995). *Getting a job: A study of contacts and careers*. University of Chicago press.
- Häuberer, J. (2011). *Social capital theory*. Springer Fachmedien.
- Hayes, A. F. (2009). Beyond Baron and Kenny: Statistical mediation analysis in the new millennium. *Communication monographs*, 76(4), 408-420.

- Israel, G. D., Beaulieu, L. J., & Hartless, G. (2001). The Influence of Family and Community Social Capital on Educational Achievement . *Rural sociology*, 66(1), 43–68.
- Jaspers, dr. E. (Utrecht University); Tubergen, prof. dr. F. van (Utrecht University); Kalmijn, prof. dr. M. (Utrecht University) (2019): Children of immigrants longitudinal survey in the Netherlands (CILSNL) – wave 1. Reduced version V1.3.0.
<https://doi.org/10.17026/dans-zcf-ucxj>
- Jaspers, dr. E. (Utrecht University); Tubergen, prof. dr. F. van (Utrecht University) (2019): children of immigrants longitudinal survey in the Netherlands (CILSNL) – wave 6. Reduced version V6.01. <https://doi.org/10.17026/dans-zfa-j297>
- Jaspers, dr. E. (Utrecht University); Tubergen, prof. dr. F. van (Utrecht University) (2019): Children of immigrants longitudinal survey in the Netherlands (CILSNL) – wave 7. Reduced version V7.01. <https://doi.org/10.17026/dans-zy7-pc4g>
- Kalter, F., Heath, A. F., Hewstone, M., Jonsson, J., Kalmijn, M., Kogan, & Brodin Låftman, S. (2013). Children of immigrants longitudinal survey in Four European Countries (CILS4EU). Full version. Data file for on-site use. GESIS Data Archive, Cologne, ZA5353 Data file Version 1.2.0.
- Kalter, F., & Kogan, I. (2006). Ethnic inequalities at the transition from school to work in Belgium and Spain: Discrimination or self-exclusion?. *Research in Social Stratification and Mobility*, 24(3), 259-274.
- Klooster, E., Koçak, S., & Day, M. (2016). Wat is er bekend over discriminatie van mbo-studenten bij toegang tot de stagemarkt?. *Kennisplatform Integratie & Samenleving*.
- Kracke, N., & Klug, C. (2021). Social Capital and Its Effect on Labour Market (Mis) match: Migrants' Overqualification in Germany. *Journal of International Migration and Integration*, 1-26.
- Kunze, A., & Troske, K. R. (2012). Life-cycle patterns in male/female differences in job search. *Labour Economics*, 19(2), 176-185.
- Lin, N. (2002). *Social capital: A theory of social structure and action* (No. 19). Cambridge university press.
- Lin, N. (2008). A network theory of social capital. *The handbook of social capital*, 50(1), 69.
- Maas, I. (2006). *Allochtonen in Nederland in internationaal perspectief* (Vol. 81). Amsterdam University Press.
- McCabe, M. B. (2017). Social media marketing strategies for career advancement: An analysis of LinkedIn. *Journal of Business and Behavioral Sciences*, 29(1), 85.

- McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a Feather: Homophily in Social Networks. *Annual Review of Sociology*, 27(1), 415–444.
- Ministerie van OCW (2019a). Aanpak stagediscriminatie mbo. Kamerbrief 25 oktober 2019. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)
- Obukhova, E., & Lan, G. (2013). Do job seekers benefit from contacts? A direct test with contemporaneous searches. *Management Science*, 59(10), 2204-2216.
- Putnam, R. (2001). Social capital: Measurement and consequences. *Canadian journal of policy research*, 2(1), 41-51.
- Sociaal Economische Raad (2019). Hoge Verwachtingen: Kansen en Belemmeringen voor Jongeren in 2019.
- Tajfel, H. (2010). *Social identity and intergroup relations* (Vol. 7). Cambridge University Press.